

היום בשיעור

- תבניות עיצוב
- מידע על טיפוסים בזמן ריצה
- תבניות וירשה

ירושה נכונה

תכנות מתקדם בשפת Java
אוהד ברזילי
אוניברסיטת תל אביב

מחסנית מופשטת

```
abstract class AbstStack <T> implements IStack<T> {  
  
    public void change_top(T t) {  
        pop ();  
        push(t);  
    }  
  
    abstract public void push(T t);  
    abstract public void pop();  
}
```

- השרות change_top אינו תלוי במימוש של push או pop אלא רק בחוזה שלהם
- change_top מכונה אלגוריתם כללי
- pop ו-push הם hooks או callbacks

אלגוריתם כללי Template Method Design Pattern

- מחלקות מופשטות מגדירות שני סוגים של מתודות
  - מתודות ממשיות (effective)
  - מתודות מופשטות (abstract, differed)
- ניתן להבחין בין רמות ההפשטה של שני הסוגים
  - המתודות הממשיות מגדירות רעיון כללי, תבנית
  - המתודות המופשטות מגדירות אבני בניין (hooks) שבעזרתן ניתן יהיה לממש את האלגוריתמים הכלליים במחלקות היורשות
- שימו לב – הטרמינולוגיה הפוכה!
- דוגמא: מימוש המתודה changeTop במחסנית לא מחייב הכרות עם המחסנית עצמה

ירושה מרובה

- מנגנון הירושה נועד לתאר בצורה נכונה יחסים בין מחלקות המבטאות יישויות בעולם האמיתי
- לפעמים יש הצדקה (קונספטואלית) לירושה מרובה. לדוגמא:
  - עוזר הוראה הוא גם סטודנט (תלמיד מחקר) וגם איש סגל (חבר בארגון הסגל הזוטרי)
  - היחס is-a מתקיים עבור 2 ה'כובעים' של עוזר ההוראה ולכן הוא אמור לרשת ממחלקות שמייצגות את שני התפקידים
  - זו אינה בעיה תיאורטית - למתרגל שני כרטיסי קורא בספריה (סטודנט וסגל) ובכל אחד מהם מוענקות לו זכויות השאלה שונות

ירושה ממחסנית מופשטת

- מחלקות היורשות מ AbstStack צריכות רק לממש את ה hooks (שהוגדרו ב abstract), ומקבלות "בחינם" את האלגוריתמים הכלליים

```
class StackImpl<T> extends AbstStack <T> {  
    public void push(T t) {...}  
    public void pop() {...}  
}
```

- דוגמאות נוספות:
  - שימוש באצנים למציאת מאפיינים של מבנה נתונים
  - עוד דוגמאות בשיעורי הבית

אין ב Java ירושה מרובה

- אין ב Java ירושה מרובה (ואולי טוב שכך?)
  - אמא יש רק אחת
- יש לעשות פשרות כואבות
- נתבונן בתבנית עיצוב, שפותרת את הבעייה בהקשר רחב יותר, וממנה נוכל להשליך על אחת הדרכים לפתרון בעיית הירושה המרובה
- Bridge Design Pattern – פיתוח מערכת מחלקות היררכית, כאשר לאחת המחלקות צאצאים מסוגים שונים

ירושה מרובה – עוד דוגמא

```

class NUMERIC {
    ...
    NUMERIC add (NUMERIC other);
    NUMERIC subtract (NUMERIC other);
}

class COMPARABLE {
    ...
    boolean lessThan (COMPARABLE other);
    boolean lessThanEqual (COMPARABLE other);
}

class REAL extends NUMERIC, COMPARABLE {
    ...
}
    
```

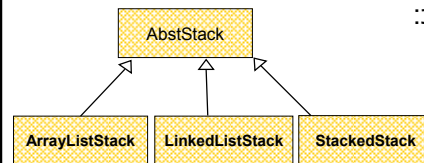
■ ולכן הגיוני אולי שירש משתייהן:

שגיאת קומפילציה
אין דבר כזה

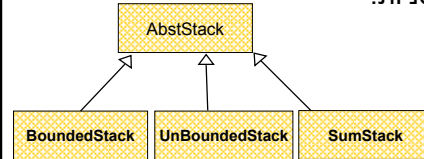
ילדים זה שמחה

- סוג הירושה של 3 המחלקות העליונות שונה מסוג הירושה של 3 המחלקות התחתונות
- מה יקרה אם נרצה למשל: SumArrayListStack?
- בשפות מסוימות (כגון C++ או Eiffel) ניתן ליצור מחלקה חדשה הירושת משתייהן
  - הדבר פותח פתח למכפלה קרטזית (9 מחלקות) שתבטא את כל הצירופים האפשריים
  - דבר זה ייצור אינפלציה של מחלקות
- איך נממש זאת ע"י ירושה (לדוגמא את SumArrayListStack) ב Java?

סוגי מחסניות:

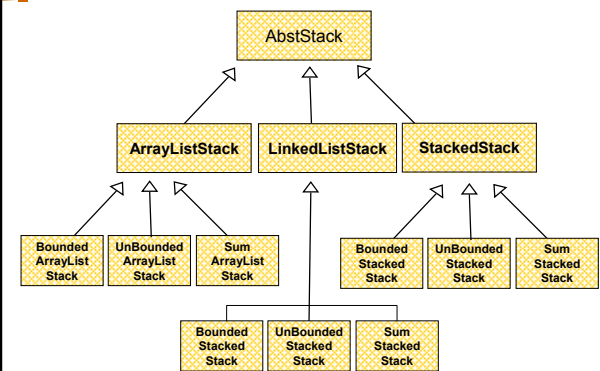

עוד סוגי מחסניות:

לא כל כך שמחה

- חסרונות:
  - שכפול קוד נורא
  - מה יקרה אם נרצה להוסיף טיפוס חדש כגון TwoWayStack?
  - צריך יהיה להוסיף אותו לכל תתי העצים
- גם הוספת ירושה מרובה לשפה לא היתה פותרת את ההיררכיה הבעייתית
- הפתרון המוצע ע"י תבנית ה Bridge היא המרת ירושת המימוש בהכלה (עם האצלה)
- עצי הירושה בשני המישורים (המופשט והמימושי) לא מתמזגים (אורתוגוניים)

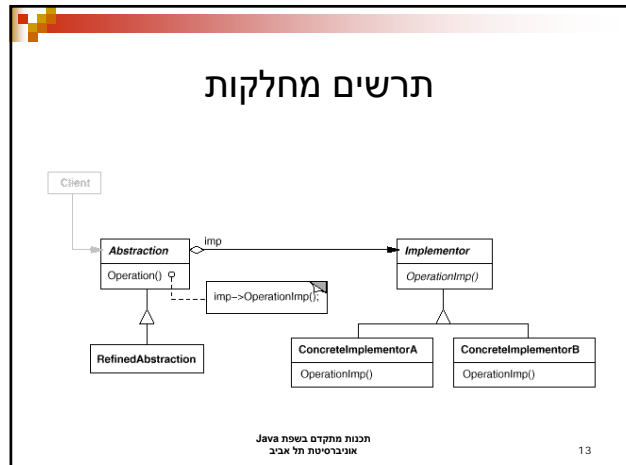


```

class MyStack {
    private MyStackImpl impl; // MyArrayList or MyLinkedList
    public MyStack(MyStackImpl impl) {
        this.impl = impl;
        // Or select impl based on system properties, factory, etc.
    }
    protected void push (Object e)    { impl.insert(e);    }
    public boolean full ()              { return impl.full(); }
    public void pop ()                  { impl.remove();      }
}

```

תכנות מתקדם בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב
14

■ Interface for concrete implementations:

```

public interface MyStackImpl {
    void insert(Object e);
    boolean full();
    void remove();
}

```

• Concrete Implementation: MyArrayListStack

```

public class MyArrayListStack implements MyStackImpl {
    private Object[] data;
    ...
    // Or: we may simply use the existing
    // java.util.ArrayList
}

```

תכנות מתקדם בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב
6

```

public class MyBoundedStack extends MyStack {
    public MyBoundedStack (MyStackImpl impl) {
        this.impl=impl;
    }

    // Push element only if got room
    public void push(Object e) {
        if (!full())
            super.push(e);
        else
            print to error log file...
    }
}

```

טיפוסי זמן ריצה

■ דרך אחת לבצע זאת היא ע"י המתודה getClass המוגדרת ב-Object והשדה הסטטי class הקיים בכל מחלקה:

```

void rotate(Shape s, double degree) {
    if (s.getClass() == Circle.class)
        return;
    if (s.getClass() == Ellipse.class){
        Ellipse e = (Ellipse)s;
        e.rotateEllipse(degree);
        return;
    }
    if (s.getClass() == Polygon.class){
        Polygon p = (Polygon)s;
        e.rotatePolygon(degree);
        return;
    }
}

```

מה יקרה עם Shape הוא
מטיפוסי Rectangle או
Triangle?

תכנות מתקדם בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב
18

- ## טיפוסי זמן ריצה
- בשל הפולימורפיזם ב Java או לא יודעים מה הטיפוס המדויק של עצמים הטיפוס דינמי עשוי להיות שונה מהטיפוס הסטטי
  - בהינתן הטיפוס דינמי עשויות להיות פעולות נוספות שניתן לבצע על העצם המוצבע (פעולות שלא הוגדרו בטיפוס הסטטי)
  - כדי להפעיל פעולות אלו עלינו לבצע המרת טיפוסים (Casting) על ההפניה
  - ואולם, אם בזמן ריצה טיפוס העצם המוצבע לא תואם לטיפוס החדש התוכנית תערף (ייזרק חריג – על זריקת חריגים בשיעור הבא)
  - תעופת תוכנית היא דבר לא רצוי – לפני כל המרה נרצה לבצע בדיקה, שהטיפוס אכן מתאים להמרה
- תכנות מתקדם בשפת Java
אוניברסיטת תל אביב
17

instanceof

- שימוש ב-Casting בתוכניות מונחות עצמים מעיד בדר"כ על בעיה בתכנון המערכת ("באג ב-design") שנובעת לרוב משימוש לא נכון בפולימורפיזם

- מחלקה מופשטת אמורה לספק את הממשק הדרוש לעבודה אחידה ונוחה עם כל צאצאיה, ככל הניתן

```
void rotate(Shape s, double degree) {  
    s.rotate(degree);  
}
```

instanceof

- האופרטור instanceof בודק האם הפנייה is-a מחלקה כלשהי - כלומר האם היא מטיפוס אותה המחלקה או יורשיה או ממשיה

```
void rotate(Shape s, double degree) {  
    if (s instanceof Polygon) {  
        Polygon p = (Polygon)s;  
        e.rotatePolygon(degree);  
        return;  
    }  
    if (s instanceof Ellipse) {  
        Ellipse e = (Ellipse)s;  
        e.rotateEllipse(degree);  
        return;  
    }  
    System.err.println("ERROR: Unknown Type");  
}
```

תבניות ירושה

instanceof

```
class Shape implements IShape {  
    //...  
    abstract void rotate(double  
    degree);  
}  
  
class Polygon extends Shape {  
    //...  
    void rotate(double  
    degree) {  
        rotatePolygon(degree);  
    }  
}  
  
class Ellipse extends Shape {  
    //...  
    void rotate(double  
    degree) {  
        rotateEllipse(degree);  
    }  
}
```

מנשק מחסנית

```
interface Stack {  
    public Object top();  
    public void push(Object t);  
    public void pop();  
    public boolean empty();  
    public boolean full();  
}
```

מה עושים ללא מחלקות גנריות

- רוצים לכתוב מנשק ו/או מחלקה עבור מחסנית, שתאפשר ליצור מחסנית של שלמים, מחסנית של מחרוזות, וכו'
- אם אין אפשרות להשתמש במנשק/מחלקה גנרית (למשל בג'אווה 1.4) נצטרך להניח שהאברים הם מהמחלקה הכללית ביותר, כלומר Object
- בדוגמא – מנשק למחסנית, ומחלקה מממשת (ללא החזרה).

```

public void push(Object t) {
    content[++topIndex] = t;
}

public void pop() {
    topIndex--;
}

public boolean empty() {
    return (topIndex < 0);
}

public boolean full() {
    return (topIndex >= capacity - 1);
}
}

```

```

public class FixedCapacityStack implements Stack{

    private Object [] content;
    private int capacity;
    private int topIndex;

    public FixedCapacityStack(int capacity){
        content = new Object[capacity];
        this.capacity = capacity;
        topIndex = -1;
    }

    public Object top () {
        return content[topIndex];
    }
}

```

מחלקה מוכללת (גנרית)

- מנגנון ההכללה מיועד לאפשר שימוש חוזר בקוד בלי לאבד מידע לגבי הטיפוס הסטאטי של עצם
- בלי הכללה, שימוש חוזר בקוד מתבצע על ידי השמת התייחסות מטיפוס אחד לטיפוס אחר, "יותר כללי"; מאותו רגע אין דרך לשחזר את הטיפוס הסטאטי המקורי בלי המרה
- תפקיד ההכללה הוא למנוע צורך בהמרות, שבנדקות מאוחר
- הפרטים מסתבכים בגלל האינטראקציה בין מנגנון ההכללה ובין יחס הירושה (יחס ה-is-a)
- קושי נוסף: תאימות בין גרסאות גנריות ולא גנריות

איך נשתמש במחסנית?

■ ניח שרוצים מחסנית של מחרוזות:

```

Stack s = new FixedCapacityStack(5);
s.push("hello");
String t1 = s.top(); // compilation error
String t2 = (String) s.top(); //ok

```

- באחריות המתכנת לוודא שכל האברים המוכנסים למחסנית הם מאותו טיפוס (כאן מחרוזות), אחרת ה Casting ייכשל.
- בדיקת ההמרה נעשית בזמן ריצה. אנחנו מאבדים בטיחות טיפוסים.
- פתרון אחר: מנשק/מחלקה נפרדת לכל טיפוס איבר – שכפול קוד!

הכללה ויחס is-a

```

Stack <String> ts = new FCStack <String> (5);
Stack <Object> to = new FCStack <Object> (5);
to = ts;
ts.push("The letter A");
ts.push(new Integer(3));
to.push(new Integer(3));

```

- מקונה: FCStack<String> **אינו** סוג של FCStack<Object>; זה לא אינטואיטיבי אבל נכון.

איך זה עובד

- הקומפיילר ממפה את כל המחלקות המוכללות <FCStack<Something> FCStack<Object> > שהיא בעצם (לא מוכללת)
- בקוד שמשמש במחלקה מוכללת, הקומפיילר מוסיף לקוד המרות על מנת לבצע השמות מ-Object לטיפוס הספציפי, למשל String
- הקומפיילר מודא שההמרה תמיד תצליח ולעולם לא תודיע על ClassCastException.
- String t = (String) s.top();
- כלומר, הטיפוס המוכלל (T) נמחק מהקוד שהקומפיילר מייצר; הוא שימושי רק לבריקות תקינות טיפוסים בזמן קומפילציה; התהליך נקרא מחיקה (erasure)

טיפוסים נאים (raw types)

- מנגנון ההכללה נוסף לג'אווה מאוחר, ולכן היה צורך לאפשר שימוש במחלקות פרמטריות גם מקוד ישן שאין בו הכללות
- ```
class FCStack <T> implements Stack <T> {...}
```
- ```
Stack <String> vs = new FCStack <String>();
```
- ```
Stack raw = new FCStack();
//same as: Stack<?> raw = new FCStack<Object>();
```
- ```
raw = vs;           // ok  
vs = raw;          // "unchecked" compiler warning
```
- בשימוש בטיפוס נא, פרמטר הטיפוס מוחלף ב"גבול העליון" (בדרך כלל Object)

הכללה ויחס is-a (המשך)

- ההשמה `ts = to` לא חוקית (שגיאת קומפילציה).
- לעומת זאת זה בסדר:

```
String [] as = new String[5];  
Object [] ao = as;
```
- כלומר מערך של String הוא סוג של מערך של Object
- זאת הסיבה שלא יכולנו ליצור מערך גנרי:

```
content = new T[capacity] // compile error
```

Comparable גנרי

- ראינו דוגמאות של הממשק Comparable בגירסה נאה raw
- אנחנו נעדיף את הגירסה הגנרית, שהשימוש בה הוא:

```
public class MyClass implements Comparable<MyClass> {  
    public int compareTo(MyClass other) {  
    }  
}
```
- בצורה זאת מגדירים מחלקה שעצמיה ברי השוואה לעצמם, ומספקים שרות שמבצע את ההשוואה.
- אם רוצים אפשרות השוואה למחלקה כללית יותר, זה נעשה יותר מסובך (לא נעסוק בזה בקורס).

הגבול הוא השמיים

- בהגדרת טיפוס גנרי ניתן לספק גבול עליון אחר
- הדבר יאפשר להשתמש בגוף המחלקה הגנרית בשרותים המוגדרים באותו גבול עליון ללא צורך בהמרה

```
public class SortedSetImplementation<T extends Comparable>  
    implements SortedSet<T> {  
    ...  
    T elem1 = ...  
    T elem2 = ...  
    elem1.compareTo(elem2);  
    expectComparable(elem1);  
}
```
- יש עוד הרבה מזה...

סיכום generics

- מנגנון ההכללה מאפשר להימנע מהמרות בלי לשכפל קוד
- קוד שאין בו המרות מפורשות ושאינו טיפוסים נאים (ליתר דיוק, אם הקומפילר לא הזהיר לגבי השימוש בטיפוסים נאים) הוא בטוח מבחינת טיפוסים (type safe)
- קוד כזה לא יכשל בביצוע המרה בזמן ריצה: הבדיקות מועברות לזמן הקומפילציה
- השימוש בהכללה מסבך הצהרות על טיפוסים בגלל האינטראקציה הלא אינטואיטיבית בין טיפוסים מוכללים ובין יחס ה-is-a
- המימוש של הכללות בג'אווה כולל מספר מוזרויות (ועוד לא דיברנו על כולן...)

מוזרויות

- בגלל שבג'אווה הכללה ממומשת באמצעות מנגנון המחיקה, בזמן ריצה אין זכר לפרמטר הטיפוס
- כלומר, בזמן ריצה אי אפשר להבחין בין עצם מטיפוס FCStack <String> ובין עצם מטיפוס FCStack <Integer>, ובפרט, בזמן ריצה נראה ששניהם מאותה מחלקה
- זה משפיע על בדיקת שייכות למחלקה (instanceof), על המרות של עצמים מוכללים, ועל שדות המסומנים static
- זה מונע אפשרות לקרוא לבנאי על פי פרמטר טיפוס, כלומר:

```
<T> void m(T x) { T y = new T(); ... } // illegal
```